

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 115/03-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho na neverejnom zasadnutí 23. septembra 2003 prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. A. B., bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. J. L., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 132/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 132/99 porušil právo JUDr. A. B., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 132/99 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. JUDr. A. B. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 Sk (slovom päťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. JUDr. A. B. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 13 194 Sk (slovom trinásťtisícstodevät'desiatštyri slovenských korún), ktorú je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť na účet advokáta JUDr. J. L. do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 115/03-10 z 11. júna 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) s'ťažnosť JUDr. A. B., bytom B. (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. L., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva rozdelením veci vedenom pod sp. zn. 22 C 132/99 na ďalšie konanie.

S'ťažovateľka vo svojej s'ťažnosti žiadala, aby ústavný súd okrem vyslovenia porušenia práva, aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov, zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných priet'ahov, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, aby jej priznal primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 Sk a napokon, aby jej priznal náhradu trov právneho zastúpenia.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) písomne vyjadrili obaja účastníci konania: Okresný súd Bratislava I, zastúpený jeho predsedom, vyjadrením č. Spr 2135/02 z 23. júla 2003 a sťažovateľka, zastúpená svojím právnym zástupcom, stanoviskom zo 14. mája 2003.

Okresný súd vo vyjadrení k opodstatnenosti prijatej sťažnosti vykonal chronologický prehľad jednotlivých procesných úkonov a doterajší priebeh konania odôvodnil personálnymi problémami a vysokým stavom nevybavených vecí. Navrhol, aby ústavný súd „...sťažnosť...zamietol a to v celom rozsahu“.

Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu konštatoval, že: „...ho nepovažuje za právne relevantné.“ Poukázal na judikatúru ústavného súdu neakceptujúcu personálne problémy a vysoký nápad vecí ako dôvody majúce ospravedlniť prieťahy v konaní.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie vecí. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Sťažovateľka podala 16. novembra 1999 na okresnom súde návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva rozdelením veci proti siedmim spoluvlastníkom.

Okresný súd 25. novembra 1999 vyzval sťažovateľku na oznámenie ceny predmetu sporu.

Táto predložila 7. decembra 1999 znalecký posudok (z roku 1995, pretože niektorí spoluvlastníci odmietli prístupniť svoje byty na vypracovanie znaleckého posudku).

Okresný súd 13. marca 2000 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku (uhradený 21. marca 2000).

Okresný súd 25. mája 2000 vyzval odporcov na vyjadrenie k návrhu.

Odporcovia v 1. až 5. rade zaslali vyjadrenia v období od 5. do 14. júna 2000.

Okresný súd 3. decembra 2001 vyzval právneho zástupcu sťažovateľky, aby doplnil petit návrhu (ktorý byt jej má byť prikázaný).

Dňa 9. januára 2002 právny zástupca sťažovateľky odpovedal na výzvu.

Právny zástupca sťažovateľky 7. marca 2002 vyzval okresný súd na ustanovenie opatrovníka pre odporcov v 6. a 7. rade, ktorí sa trvale zdržujú v Spolkovej republike Nemecko.

Dňa 9. apríla 2002 bol daný pokyn pre kanceláriu, aby bol spis daný na lehotu 30 dní.

Dňa 18. mája 2002 sťažovateľka predložila plnú moc pre ďalšieho advokáta.

Dňa 29. mája 2002 bola okresnému súdu doručená dohoda o ukončení zastupovania sťažovateľky predchádzajúcim advokátom.

Právny zástupca sťažovateľky 14. júna 2002 žiadal vo veci konať.

Súdny spis sp. zn. 22 C 132/99 bol 29. júla 2003 doručený ústavnému súdu na nahliadnutie.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.“

2. Sťažovateľka žiadala vyslovenie porušenia vyššie označeného základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázanie okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 Sk a náhradu trov jej právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

Okresný súd vo svojom vyššie citovanom vyjadrení na svoju obranu uviedol, že priebeh konania je ovplyvnený personálnymi problémami a vysokým nápadom vecí na súd.

Sťažovateľka v stanovisku k vyjadreniu okresného súdu vyslovila názor, že ho nepovažuje „za právne relevantné“, lebo okresným súdom uvádzané dôvody nie sú v zmysle ňou citovanej judikatúry ústavného súdu dôvodmi ospravedlňujúcimi zbytočné prietahy v konaní.

Sťažovateľka podala okresnému súdu výzvy na urýchlenie konania, ako aj sťažnosť na prieťahy v konaní v zmysle príslušných ustanovení zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov, no tieto nevedli k náprave.

3. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu. Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľku (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

3.1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia tejto sťažnosti je konanie okresného súdu o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva rozdelením veci, ktoré sa začalo 16. novembra 1999 a je doteraz neskončené bez toho, aby bolo vo veci nariadené pojednávanie. Inak povedané, okresný súd v danej veci ani po 3 rokoch a 9 mesiacoch od začiatku konania nevytyčil čo i len jedno pojednávanie na meritórne prejednanie veci, čo podľa názoru ústavného súdu neprispelo k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka v konaní pred okresným súdom nachádza.

Ústavný súd zo skutočností uvádzaných okresným súdom ani z obsahu spisu nezistil v súčasnom štádiu konania žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver takej zložitosti posudzovanej veci, ktorá by mohla negatívne ovplyvniť doterajší priebeh konania o nej.

3.2. Pokiaľ ide o „správanie“ sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prieťahom.

Zaplatenie súdneho poplatku až na výzvu súdu (poplatok uhradený 21. marca 2000), ako aj doplnenie petitu na základe výzvy okresného súdu nebolo takým správaním, ktoré negatívne ovplyvnilo dĺžku konania, no najmä postup okresného súdu v tomto konaní.

3.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné priet'ahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z predloženej s'ťažnosti a k nej pripojených dokumentov, z obsahu súdneho spisu okresného súdu a zo stanovísk účastníkov konania ústavný súd konštatoval zbytočné priet'ahy v konaní spôsobené okresným súdom v období:

- od polovice júna 2000, keď okresnému súdu došli vyjadrenia odporcov v 1. až 5. rade do 3. decembra 2001, keď okresný súd vyzval právneho zástupcu s'ťažovateľky, aby doplnil petit návrhu, t. j. vyše 17 mesiacov,
- od 14. júna 2002, keď právny zástupca s'ťažovateľky adresoval okresnému súdu žiadosť, aby vo veci konal, do 29. júla 2003, keď bol predmetný súdny spis doručený ústavnému súdu, t. j. vyše 13 mesiacov.

Vo vyššie uvedených obdobiach okresný súd nevykonal žiadne úkony smerujúce k rozhodnutiu v merite veci, resp. bol nečinný počas dvoch rokov a šiestich mesiacov.

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokom nápade vecí a v personálnych problémoch ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou priet'ahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd vyslovil, že okresný súd v predmetnom konaní porušil právo sťažovateľky, aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 tohto rozhodnutia.

4. Vzhľadom na doterajší priebeh konania v predmetnej veci a skutočnosť, že ani po uplynutí tri a pol roka od podania žaloby okresný súd nevytýčil ani jedno pojednávanie vo veci, považoval ústavný súd za potrebné v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázať okresnému súdu konať v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku upravujúcimi priebeh konania tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala z dôvodu, že v dôsledku nekonania súdu jej vznikla ujma v podobe nemožnosti užívať predmet sporu a neistota ohľadom jej ďalších užívacích práv, priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 Sk.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy primerané finančné zadosťučinenie, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02). Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde a s prihliadnutím na všetky okolnosti zakladajúce namietané porušenie označeného práva, ako aj na predmet sporu v napadnutom občianskoprávnom súdnom konaní uznal podľa zásad spravodlivosti za odôvodnené priznať sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v požadovanom rozsahu.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu odmeny za tri úkony právnej pomoci, a to prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti a spísanie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu. Podľa takto určených kritérií sú trovy právneho zastúpenia za tri úkony právnej pomoci vo výške 13 194 Sk (za jeden úkon 4 270 Sk a režijný paušál 128 Sk), ktoré ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť právnenmu zástupcovi sťažovateľky.

Keďže sťažovateľka v konaní uspela, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je odôvodnená aplikácia ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a že požadovaná náhrada trov právneho zastúpenia zodpovedá platným právnym predpisom (§ 13 ods. 8, § 16, § 18 s aplikáciou § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).

7. Vzhľadom na ust. čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. septembra 2003